

Лемешко Олександр Миколайович,
Директор Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, к. ю. н., доцент.

РЕФОРМА КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА. ЯКИМ БУДЕ НОВИЙ КК 2020 РОКУ?

12–13 вересня, на базі однієї з наукових конференцій в м. Яремче, відбулось перше засідання Робочої групи з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи (склад визначено указом Президента України). Друге засідання відбулось 19–20 вересня, знову на базі наукової конференції в м. Львові. Третє засідання планується провести на базі Міжнародної науково-практичної конференції «Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України», яка буде відбудеться 17–19 жовтня 2019 року у м. Харкові.

Як слушно зауважує Микола Хавронюк, який активно висвітлює діяльність робочої групи, попри назви робочої групи і Комісії, реформу-

вати та розвивати збираються, саме кримінальне законодавство. Проте, це має вплинути і на розвиток науки кримінального права. Розробники виходять з того, що мову кримінального закону слід змінити, щоб він став більш ясним і зрозумілим, кількість видів покарань буде зменшена, від додаткових покарань пропонується відмовитися на користь заходів безпеки, а пробачію наблизити до покарання. Які висновки можна зробити на підставі проведених засідань:

1) створена потужна група висококваліфікованих науковців на чолі із доктором юридичних наук, професором Ю.В. Бауліним. Зібрані дані про понад 600 науковців зі спеціальності 12.00.08, які захистили дисертації після 2000 року.

2) готується три кодекси – новий Кримінальний кодекс, а не оновлена редакція чинного КК 2001 року), також Кодекс про проступки (сфера кримінального законодавства) і Кодекс про порушення (сфера адміністративного законодавства),

3) створена попередня модель Загальної частини КК:

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Книга 1. Кримінальний закон

1.1. Вихідні положення

1.2. Принципи кримінального закону

1.3. Роз'яснення термінів кримінального закону

1.4. Правила кримінально-правової кваліфікації

1.5. Чинність і дія кримінального закону

Книга 2

2. Злочин

2.1. Поняття злочину і складу злочину. Категорії злочинів

2.2. Суб'єкт злочину

2.3. Вина. Невинне заподіяння шкоди (казус). Юридична і фактична помилка [Варіант Суб'єктивна сторона]

2.4. Незакінчений злочин

2.5. Співучасть у злочині

2.6. Множинність злочинів

2.7. Обставини, що виключають злочинність діяння

Книга 3. Правові наслідки злочину

3.1. Поняття і види правових наслідків злочину

3.2. Обставини, що унеможливають настання правових наслідків злочину (декриміналізація діяння, смерть особи, неможливість винес-

сення і виконання вироку через сплив строку давності, дипломатичний чи інший імунітет, відсутність вимоги потерпілого у справах приватного обвинувачення)

3.3. Спеціальні підстави звільнення від покарання (добровільна видача предмета, обіг якого заборонений, та ін.)

3.4. Покарання за злочин

3.4.1. Загальні положення про покарання

3.4.2. Види покарань за злочин

3.4.3. Правила призначення покарання

3.4.4. Пробація

3.4.5. Звільнення від покарання, звільнення від відбування покарання та заміна покарання більш м'яким. Амністія і помилування

3.5. Спеціальна конфіскація, заходи безпеки і кримінально-правова реституція

3.5.1. Спеціальна конфіскація

3.5.2. Заходи безпеки медичного характеру і примусове лікування

3.5.3. Інші заходи безпеки

3.5.4. Кримінально-правова реституція

3.6. Правила поєднання покарань і заходів безпеки

3.7. Реабілітація та її строки

3.8. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

3.9. Особливості правових наслідків злочину щодо окремих категорій осіб

3.9.1. Особливості покарання та інших правових наслідків злочину щодо неповнолітніх і молоді

3.9.2. Обмежувальні заходи щодо осіб, які вчинили домашнє насильство

3.9.3. Особливості покарання і пробації щодо вагітних жінок та осіб, які піклуються про малолітніх дітей

3.9.4. Особливості покарання та інших правових наслідків злочину щодо осіб з інвалідністю та захворюваннями

3.9.5. Особливості покарання та інших правових наслідків злочину щодо військовослужбовців

3.9.6. Особливості покарання та інших правових наслідків злочину щодо іноземців та осіб без громадянства, які не проживають постійно в Україні.

4) Вперше пропонується прямо закріпити законодавчо принципи кримінального законодавства, визначення найбільш поширених термінів,

правила кримінально-правової кваліфікації, уніфікація кваліфікуючих ознак та типова система санкцій (злочини поділятимуться на 9 чи 10 категорій за критерієм тяжкості шкоди та з переходом на 1–2 ступеня ввєрх чи вниз залежно від кваліфікуючих, особливо кваліфікуючих, пом'якшуючих та особливо пом'якшуючих обставин),

5) інститут звільнення від кримінальної відповідальності пропонується визнати таким, що не відповідає принципу презумпції невинуватості і повинен бути скасований,

6) відповідальність за необережний злочин наставатиме виключно у випадку, якщо у відповідній диспозиції статті прямо згадано про необережне ставлення до наслідків,

7) всі види істотної, значної та тяжкої шкоди пропонується чітко та уніфіковано визначити в законі,

8) у КК пропонується закріпити такі види умислу як раптово виниклий і заздалегідь обдуманий, точно визначений і альтернативний, конкретизований і неконкретизований,

9) пропонуються такі види покарань – штраф, позбавлення волі (пропонується збільшити максимальний термін до 30 років та зменшити можливість застосування довічного позбавлення волі), та довічне позбавлення волі,

10) родзинкою модельного варіанту є розділ про особливості правових наслідків злочину щодо окремих категорій осіб – неповнолітніх, осіб, які вчинили домашнє насильство, вагітні жінки та особи, які піклуються про малолітніх дітей, та особи з інвалідністю та захворюваннями. Такий законодавчий поштовх до максимальної індивідуалізації покарання судом слід лише вітати.

Можна виокремити теми, які будуть особливо гостро та складно обговорюватись і вирішуватись у групі. Очевидно це питання закріплення правил кваліфікації, правил застосування закону, побудова та напрямки модернізації Особливої частини нової редакції кодексу, уніфікація санкцій тощо.

Триватиме складна і напружена робота, але процес розпочато, обговорення моделі відбувається активно та прозоро, з залученням провідних вчених-криміналістів, представників органів державної влади, практикуючих юристів та іноземних експертів. Третє засідання дасть новий поштовх для обговорення нового закону, щоб новий КК 2020 був найкращим продуктом та відповідав сучасним стандартам та уявленням про кримінальний закон.

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ СЛІДЧИХ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ:
актуальні проблеми
та шляхи їх вирішення**

**Матеріали науково-практичної конференції
(м. Харків, 25 жовтня 2019 р.)**

Харків
«Право»
2019

УДК 343.12(477)

Д70

Редакційна колегія:

В.В. Федосєєв, О.В. Косьмін

Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 жовт. 2019 р.) / редкол.: В.В. Федосєєв, О.В. Косьмін. – Харків : Право, 2019. – 142 с.

ISBN 978-966-937-803-3

До збірника ввійшли тези доповідей та виступів науковців, практичних працівників та курсантів, присвячені проблемам розслідування злочинів, удосконаленню кримінального процесуального, кримінального та інших галузей законодавства України.

Матеріали друкуються у авторській редакції. Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за їх зміст.

Для співробітників правоохоронних органів, науковців, викладачів, курсантів і студентів юридичних закладів вищої освіти.

УДК 343.12(477)

Національна асоціація слідчих України: м. Харків, вул. Пушкінська, 68,
тел. 0506670049

E-mail: unai.kharkov@gmail.com

© Національна асоціація слідчих України,
2019

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019

© Оформлення. Видавництво «Право»,
2019

ISBN 978-966-937-803-3